

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในอดีตที่ผ่านมามาสตรีไทยมีบทบาทในสังคมอย่างจำกัด สตรีมักจะต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานซึ่งถือว่าเป็นผู้นำเสมอมา สตรีไม่มีสิทธิ์ที่จะแสดงความคิดเห็นใด ๆ ทั้งสิ้นเพราะสตรีไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีความสามารถเช่นบุรุษ ทั้ง ๆ ที่สตรีเป็นผู้มีบทบาทในสังคมอย่างมากมาแต่ต้น สตรีเป็นผู้ดูแลบ้านเรือน การจับจ่ายใช้สอย และที่สำคัญที่สุดคือเลี้ยงดูบุตรให้เติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป อย่างไรก็ตามสังคมก็ยังไม่ยอมรับความสำคัญ และความสามารถของสตรี ในปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ทำบทบาทของสตรีเปลี่ยนแปลงไปควย สตรีเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจมากขึ้น แต่สตรีส่วนใหญ่ก็ยังขาดการเหลียวแลทางด้านความสามารถและการศึกษา สมัชชาแห่งชาติได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้ จึงมีมติในปี พ.ศ. 2518 เป็นปีสตรีระหว่างประเทศ

ภูมิหลังของปีสตรีสากล

สมัชชาแห่งชาติโคลอมเบียเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2516 ให้ปี พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) เป็นปีสตรีสากล และขอให้ประเทศสมาชิกจัดกิจกรรมเป็นการเฉลิมฉลองปีดังกล่าว เพื่อให้สตรีและบุรุษทั่วประเทศได้ร่วมมือกันขจัดปัญหา แนวความคิดที่สำคัญ ซึ่งถือเป็นทั้งแผนงานและอุดมการณ์ของปีสตรีสากลคือ (กองบรรณาธิการ วารสาร การศึกษานอกโรงเรียน 2524: 5)

- ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี
- สนับสนุนให้สตรีเข้าไปมีบทบาทเต็มที่ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับนานาชาติ
- ส่งเสริมบทบาทของสตรีในการสร้างเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศและสันติสุข

- ปรับปรุงสภาวะความเป็นอยู่และการทำงาน ตลอดจนสถานะของทั้งบุรุษ และสตรีในชุมชน
- ส่งเสริมและให้เสรีภาพในการ เลือกแนวทางการใช้ชีวิตตามความเหมาะสม ของเอ็กต์บุคคล
- ปรับปรุงสภาวะของสตรีในชนบทให้ทัดเทียมกับบุรุษ ในด้านการศึกษา อบรมเกี่ยวกับสหกรณ์ การเกษตร การฝึกอาชีพ และการ เลี้ยงดูบุตร

ดังนั้นการ เลือกปฏิบัติต่อสตรีจึงมุ่งหมายให้มีความเสมอภาค มีส่วนร่วมในการ พัฒนาประเทศชาติ และมีส่วนร่วมในการนำสันติสุขมาสู่ครอบครัว หมู่คณะ และมวลมนุษย สำหรับประเทศไทย โดยยอมรับหลักการดังกล่าวมาปฏิบัติในฐานะประเทศสมาชิก คณะรัฐมนตรีได้มีคำสั่งให้กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดปีสตรี ระหว่างประเทศ พ.ศ. 2518 ขึ้นเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2517 มีคุณหญิงอัมพร มีสุข เป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองปีสตรีระหว่างประเทศ และเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายข้างต้น คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้แบ่งกรรมการออกเป็นคณะ- ทำงาน 3 คณะคือ คณะทำงานด้านเสมอภาค คณะทำงานด้านการพัฒนา และคณะทำงาน ด้านสันติภาพ มีหน้าที่พิจารณาโครงการต่าง ๆ ที่ควรดำเนินการรวมทั้งจัดทำโครงการ เพื่อ จัดฉลองปีสตรีระหว่างประเทศในประเทศไทย เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการอำนวยการฯ โครงการที่คณะกรรมการอำนวยการเห็นชอบมี 3 ประเภท (อัมพร มีสุข, 2518: 1-4) คือ

ก. โครงการที่ดำเนินงานได้ทันที

1. จัดหางบประมาณและบุคลากร เพื่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ อำนวยการจัดปีสตรีระหว่างประเทศ พ.ศ. 2518
2. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับสตรีที่หน่วยงานและองค์การ ต่าง ๆ ได้จัดทำอยู่แล้ว
3. ขอความร่วมมือจากหน่วยราชการและองค์การเอกชน เพื่อให้ สนับสนุนงานของคณะกรรมการอำนวยการฯ ตามที่ประชุมมีมติ
4. แก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

5. แฉกแพรและประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการจัดงานปีสตรีระหว่างประเทศ
พ.ศ. 2518 อย่างกว้างขวาง

ข. โครงการที่ตองกาเงินงานภายในปี

1. ประกาศปีสตรีระหว่างประเทศ
2. จัดงานมหกรรมปีสตรีระหว่างประเทศ
3. จัดบรรยายอภิปรายและสัมมนา
4. จัดทำโครงการให้การศึกษาแก่สตรีทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ให้ความรู้ และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิสตรี

ค. โครงการระยะยาว

1. ส่งเสริมให้องคกรที่เกี่ยวข้องของกาเงินโครงการต่อเนื่อง เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจนบรรลุผลตามเป้าหมาย
2. สนับสนุนสถาบันแม่ชัไทยให้มีความมั่นคงถาวร ทั้งนี้เพื่อให้แม่ชัไทยสามารถรวมงานพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทางคานศีลธรรมและจิตใจ
3. ส่งเสริมการจัดตั้งสหพันธ์แรงงานสตรีชนทัทั่วประเทศ
4. รวมมือกับองคกรสตรีในต่างประเทศ เพื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ และเสริมสร้างสันติภาพถาวรของโลก
5. เสนอรัฐบาลจัดตั้งสำนักงานกิจการสตรีแห่งชาติ เพื่อกำเนินการและรับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับกิจการสตรี
6. รวมมือและสนับสนุนสมาคมที่มิวัตุประสงค์ทางคานส่งเสริมสันติภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศ

ปีสตรีระหว่างประเทศ

ทอมองคกรสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมระดับโลกขึ้นที่ประเทศเม็กซิโก ระหว่างวันที่ 18 มิุนายน - 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ว่าด้วยเรื่องปีสตรีระหว่างประเทศ คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะผู้แทนประเทศไทยไปร่วมประชุมด้วยโดยแต่งตั้ง

ให้ คุณหญิงอัมพร มีสุข เป็นหัวหน้าคณะและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งเป็นยูแทนสมาคมอาสาสมัครสตรี และหน่วยราชการอื่นรวม 8 หน่วยงาน การประชุม ได้จัดเป็น 3 กลุ่มตามหัวข้อเรื่อง (รายงานการประชุมระดับโลกว่าด้วยปีสตรีระหว่างประเทศ 2518: 1) คือ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายปีสตรีระหว่างประเทศ แผนปฏิบัติการทั่วโลก (World Plan of Action) และการพิจารณาหาทางแก้ไขแนวโน้มของปัญหาปัจจุบัน และอุปสรรคในสิทธิ โอกาสและความรับผิดชอบที่เท่าเทียมกันของสตรี และหาทางให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาเท่าเทียมกับบุรุษ

จากการประชุมที่ประชุม ได้มีมติรับร่างแผนปฏิบัติการขององค์การสหประชาชาติ เป็นหลัก ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อยกฐานะสตรี โดยเฉพาะโคเน้นใน บทนำข้อ 46 (รายงานการประชุมระดับโลกว่าด้วยปีสตรีระหว่างประเทศ 2518: หน้า 2) ว่า ภายในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2518-2523) ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญการ แผนปฏิบัติการ โลกควรจะปฏิบัติการเป็นผลสำเร็จอย่างน้อยที่สุดในเรื่องต่อไปนี้

1. ให้สตรีโดยเฉพาะในชนบทได้รับการศึกษาเบ็ดเสร็จสูงขึ้น
2. ขยายการศึกษาและฝึกอบรมด้านเทคนิค และวิชาชีพระดับทักษะพื้นฐาน ให้ชายและหญิงโดยเท่าเทียมกัน ทั้งในด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม
3. ให้ชายและหญิงมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันทุกระดับ และพยายามป้องกันการต้อออกจากโรงเรียนกลางคัน
4. ให้สตรีมีโอกาสในการประกอบอาชีพต่าง ๆ มากขึ้น ลดการว่างงาน และพยายามขจัดการเลือกที่รักมักที่ชังในการว่าจ้างคนงาน
5. สร้างและขยายบริการสาธารณสุขโลกที่จำเป็นทั้งในเมืองและในชนบท
6. ออกกฎหมายให้หญิงมีสิทธิในการเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งเท่าชาย มีโอกาสและเงื่อนไขในการทำงานตลอดจนได้รับค่าตอบแทน และสิทธิทางกฎหมายเท่าเทียมกับชาย
7. ส่งเสริมให้หญิงมีบทบาทในการกำหนดนโยบายมากขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ

8. เพิ่มและปรับปรุงบริการและการศึกษาด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ การศึกษา เรื่องครอบครัว การวางแผนครอบครัว และบริการสังคมอื่น ๆ

9. ให้ความเสมอภาคในการใช้สิทธิทางสังคมและการเมือง เช่น สิทธิเกี่ยวกับการสมัคร สิทธิของพลเมืองและการคา

10. ยอมรับคุณค่าทางเศรษฐกิจของงานที่สตรีทำในบ้าน ในการผลิตอาหาร การตลาด และกิจกรรมอาสาสมัครอื่น ๆ ที่ไม่เคยได้รับค่าตอบแทนมาก่อนตามประเพณี

11. มุ่งให้การศึกษทั้งในโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตลอดชีวิต เปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับชายและหญิง เพื่อให้ทั้งชายและหญิงได้ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ทั้งในฐานะสมาชิกของครอบครัว และของประเทศชาติ

12. ส่งเสริมให้สตรีร่วมกันปฏิบัติงาน ภายในสหพันธแรงงาน และในสถาบัน การศึกษา เศรษฐกิจและวิชาชีพเป็นการชั่วคราว เพื่อยกฐานะของสตรี

13. พัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ในชนบท อุตสาหกรรมในครัวเรือน ศูนย์เลี้ยง เด็กก่อนวัยเรียน เครื่องทุนแรงต่าง ๆ เพื่อลดภาระการทำงานของสตรี โดยเฉพาะ สตรีที่อยู่ในชนบท และสตรีที่ยากจนในเมือง เพื่อจะได้ช่วยให้สตรีมีบทบาทเต็มที่ในกิจกรรมระดับชุมชน ชาติ และนานาชาติ

14. จัดตั้งหน่วยงานที่มิชอบขายครอบครัวคนงานทุกคาน และเกี่ยวของกันหลาย ฝ่าย เพื่อเร่งรัดให้สตรีได้รับความเสมอภาค มีโอกาส และมีส่วนช่วยในงานของชาติ อย่างเต็มที่

หลังจากการประชุมที่ประเทศเม็กซิโก คณะผู้แทนชุดนี้ได้มีข้อเสนอต่อรัฐบาล ดังนี้ (ความเป็นมาในการดำเนินงานพัฒนาสตรี : ม.ป.ป. : 1)

1. รัฐบาลควรได้จัดตั้งองค์การเพื่อดูแลเรื่องสตรีและเด็ก

2. สหประชาชาติเห็นว่าทุกประเทศน่าจะตั้ง NATIONAL COMMISSION

ว่าด้วยเรื่องกิจกรรมของสตรี เพื่อใช้เป็นสถานที่ติดต่อระหว่างประเทศ และเพื่อทำหน้าที่ เสนอแนะรัฐบาลให้สตรีมีบทบาทมากขึ้น โดยร่วมมือกันระหว่างองค์กรของรัฐบาลและ เอกชน

นอกจากนี้สหประชาชาติยังได้กำหนดให้รอบสิบปีต่อจากปีสตรีระหว่างประเทศ เป็นทศวรรษแห่งการพัฒนาสตรีอีกด้วย เพื่อจะได้นำงานตามแผนปฏิบัติการระดับโลก ใดอย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานด้านพัฒนาสตรี (ความเป็นมาในการดำเนินงานด้านพัฒนาสตรี ม.ป.ป. : 1)

ในปี พ.ศ. 2519 กระทรวงศึกษาธิการได้รายงานต่อคณะรัฐมนตรีว่าทาง คณะกรรมการอำนวยการจัดปีสตรีได้เสนอให้ดำเนินการเกี่ยวกับสตรีต่อไปโดย

- ให้คณะรัฐมนตรีมอบการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการพัฒนาสตรีแก่ คณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- แต่งตั้งคณะกรรมการว่าด้วยกิจกรรมของสตรี ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วย ราชการและสมาคม หรือองค์กรที่ไม่ใช่ราชการ ให้มีหน้าที่ประสานในเรื่องของสตรีทั่วไป เสนอแนะขอคิดเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี และศึกษาแผนปฏิบัติการระดับ โลกขององค์การสหประชาชาติ

ทางสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบให้กระทรวงศึกษาธิการรับไป จัดตั้งประธานกรรมการและกรรมการ และคิดทบทวนงานกับสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไป งานดังกล่าวนี้ไม่ได้กำหนดไปจนอีก 2 ปี ต่อมา คณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะอนุกรรม- การวางแผนพัฒนาสตรีและเด็กโดยให้หน้าที่

- พิจารณาคำขอ และให้ขอเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี เด็กก่อนวัยเรียน และนอกโรงเรียนโดยเฉพาะในชนบท
- ให้คำปรึกษาและความร่วมมือกับหน่วยราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ของ ในการจัดทาหรือปรับปรุงโครงการ เพื่อการพัฒนาสตรี และเด็กทั้งในระยะสั้นและระยะ ยาวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ประสานงานการดำเนินงานตามแผนโครงการ เพื่อการพัฒนาสตรีและเด็ก ก่อนวัยเรียนและนอกโรงเรียน ระหว่างหน่วยงานราชการและหน่วยงานของเอกชนที่ เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุจุดหมายและเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา

- ติดตามและประเมินผล ตลอดจนรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตาม แผนและโครงการพัฒนาสตรี เด็กก่อนวัยเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งพิจารณา ค่าในการแก้ปัญหา และอุปสรรคของการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ เหล่านี้ ในที่สุดลงไปด้วยก็

นอกจากนี้ยังให้คณะกรรมการชุดนี้เมื่ออำนาจแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจขึ้น ทำงานได้อีกด้วย ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ก็แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาสตรีขึ้น เพื่อทำหน้าที่ ในการรวบรวมข้อมูลเตรียมการสัมมนาเรื่อง "สถานภาพปัจจุบันของสตรีไทย" ต่อมา คณะกรรมการชุดนี้ก็สลายตัว เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการบริหาร สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติด้วย ได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. 2522 เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาตินี้ ได้แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาสตรีขึ้น เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาและขอเสนอแนะ ต่าง ๆ จากการสัมมนาเรื่อง "สถานภาพปัจจุบันของสตรีไทย" คณะทำงานชุดนี้ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากกองโครงการสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ 6 นาย คณะทำงานชุดนี้จะได้พิจารณาปรับปรุงปัญหาจตุลาคับความสำคัญ ของปัญหาและขอเสนอแนะต่าง ๆ มาตราการ เป้าหมาย รวมทั้งการพิจารณาโครงการ แผนงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกังานพัฒนาสตรี

ในปีเกี่ยวกับคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรีขึ้น คณะกรรมการ ชุดนี้จะเป็นเสมือนองค์กรกลางที่ประสานการปฏิบัติงานพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรีให้เป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปในทางเดียวกัน

คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วย คุณหญิงอัมพร มีสุขเป็นประธาน และมีผู้แทน จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเขารวมเป็นอนุกรรมการในการพัฒนากิจกรรมและบทบาท สตรี ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 4 คณะกรรมการชุดนี้เมื่ออำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาจัดทำแผน และโครงการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- ทิวาณาเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในคานนโยบายในการแก้ปัญหาทั้งระยะสั้น และระยะยาวต่อรัฐบาล ในการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรี
- ประสานการดำเนินงาน และเสนอแนะแนวทางการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรีแกหน่วยงานราชการ และ หน่วยงานเอกชน รวมทั้งทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานในเครือสหประชาชาติ และมูลนิธิต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรี
- ควบคุม ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานในแผนงาน และโครงการทางคานนี้ ของหน่วยปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเพื่อปรับปรุงแผนงานและโครงการต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

ในปี พ.ศ. 2523 คณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทสตรีได้มีมติให้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นใหม่ 2 คณะ และแบ่งงานกันศึกษาวางแผนพัฒนาสตรีขึ้นทั้งระยะสั้นและระยะยาว สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 โดยเฉพาะ

1 คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรี

2 คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาวมี นางสาวศรีสว่าง พัววงศ์แพทย เป็นประธาน โดยมีบุคคลรวมเป็นกรรมการในคณะทำงานทั้งสิ้น 15 คน คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีชุดนี้มีหน้าที่

1. ทบทวนและรวบรวมเพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับสตรีไทยปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง

2. จัดทำแผนระยะยาวสำหรับสตรี โดยวางวัตถุประสงค์ของการพัฒนาแนวนโยบายและวิธีการหลัก และ/หรือตัวอย่างกิจกรรมเพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย

3. เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะพัฒนา (Development Indicators) ซึ่งจะใช้สำหรับเฝ้าระวังติดตามงาน (Monitoring) ประเมินผลงาน (Evaluation) แผนงาน และโครงการพัฒนาที่สัมพันธ์กับสตรี

คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะสั้น มีนายณรงค์ นิตยาพร หัวหน้าฝ่าย
วางแผนการศึกษา คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นประธาน
ประกอบด้วย กรรมการดำเนินงานรวมทั้งชุด 10 คน โดยมีหน้าที่ในการเตรียมแผนพัฒนา
สตรี เพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525-2529)

แผนพัฒนาเกี่ยวกับสตรี

นับตั้งแต่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดคปีสตรีสากลขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2518
โดยมีการประชุมระดับโลกขึ้นที่ประเทศเม็กซิโก และได้กำหนดระยะเวลาในการ
ส่งเสริมสถานภาพ และพัฒนาสตรีไว้เป็นเวลา 10 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519-พ.ศ.2529
องค์การสมาชิกสหประชาชาติได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในการพัฒนา
สตรีในทางต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ให้ขอเสนอแนะแก่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ในการ
กำหนดแผนพัฒนาสตรีรวมเข้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์
ที่จะสนับสนุนให้สตรีได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และเสริมสร้างความเสมอภาค
ในฐานะผู้มีบทบาทรวมในการตัดสินใจ เช่นเดียวกับชาย

หลังจากนั้นประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างให้ความสนใจและยอมรับในความสำคัญ
ของสตรีว่าเป็นการหยิบยกบทบาทของสตรีขึ้นพิจารณาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ในแง่ที่สตรีเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งในการ
พัฒนาประเทศ และได้มีการปรับปรุงสาระสำคัญในเรื่องนี้ และแยกไว้เป็นหัวข้อเฉพาะ
เรื่องบทบาทสตรีในการพัฒนาประเทศ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคม มีการสรุป
ให้เห็นสภาพปัญหา เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นปัญหา แล้วจึงเสนอแนวทางแก้ไขโดยแบ่งออก
เป็น 3 ด้านคือ ด้านการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เป็นพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและการ
ประกอบอาชีพ โดยการให้โอกาสแก่สตรีเท่าเทียมกับชาย และสนับสนุนให้มีการฝึกอาชีพ
เกี่ยวกับสตรี และทางด้านการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ขัดต่อสิทธิความเสมอภาคของสตรี

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ก็ได้เล็งเห็นความสำคัญ
ของการพัฒนาสตรี ได้มีการเตรียมแผนพัฒนาสตรีในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับ
ที่ 5 ให้สอดคล้องกับปัญหาของสตรี และได้นำมติและขอเสนอแนะในการประชุมระดับโลก

ของสหประชาชาติว่าด้วยปีสตรีระหว่างประเทศมาพิจารณาหาข้อเสนอที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และกำหนดขึ้นเป็นนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาสตรีในช่วง พ.ศ. 2525-2529

แผนพัฒนาสตรี ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2525-2529 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ-เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525 : 2)

1. วัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาสตรี

แผนพัฒนาสตรีระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ 2 ประการดังนี้คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้สตรีมีสถานภาพที่ขึ้นทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

2. เพื่อส่งเสริมให้สตรีได้มีส่วนร่วมในทุกกลไกของขบวนการพัฒนาประเทศ

2. นโยบายและแนวทาง

2.1 นโยบายและแนวทางส่วนรวม

เพื่อให้การพัฒนาสตรีบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จึงกำหนดนโยบายและแนวทางดังนี้

2.1.1 รัฐจะเร่งรัดในการปรับปรุงคุณภาพ และทักษะในการทำงานรวมทั้ง การขยายโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพของสตรี เพื่อให้สตรีได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงขึ้น และอย่างเป็นธรรม

2.1.2 เพื่อให้สตรีมีโอกาสในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น รัฐจะเร่งรัดในการขยายการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงและเสมอภาค และจะขยายการศึกษาระบบโรงเรียน โดยเน้นทั้งขั้นพื้นฐานและวิชาชีพที่เหมาะสมต่อสภาพสังคมและท้องถิ่น

2.1.3 รัฐจะเร่งรัดการให้ความรู้ด้านโภชนาการ และสุขศึกษาแก่สตรีอย่างทั่วถึง

2.1.4 รัฐจะขยายบริการด้านสุขภาพอนามัยที่ให้แก่สตรีอย่างพอเพียงและทั่วถึง

2.1.5 รัฐจะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีบทบาทในการเผยแพร่กิจกรรมในด้านศิลปวัฒนธรรม และศาสนา

2.1.6 รัฐจะแนะนำส่งเสริมและสนับสนุนให้หอการค้าเอกชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติความแนวทางดังกล่าวข้างตน

2.1.7 รัฐจะจัดตั้งองค์กรระดับชาติที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายประสานงานส่งเสริมสนับสนุน ติดตามประเมินผล และดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสตรี และจะสนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรที่สนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องกิจกรรมและบทบาทของสตรีในทุกระดับ

2.2 นโยบายและแนวทางเฉพาะด้าน เพื่อบรรลุผลตามนโยบายแต่ละด้าน รัฐจะร่วมมือกับองค์กรของเอกชนดำเนินการดังต่อไปนี้

2.2.1 นโยบายสตรีเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

(1) จะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีทั้งในเมือง และชนบทได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอบรมวิชาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ และตลาดแรงงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลตอบแทนในการทำงาน

(2) จะให้ความรู้ และความเข้าใจแก่สตรีในเรื่องการประกอบสัมมาชีพ การรู้จักใช้เวลา การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การให้ความรู้ความถนัดทางกรรมศาสตร์ เบื้องตน ตลอดจนส่งเสริมค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง

(3) จะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีผู้ประกอบการรายย่อยได้มีการรวมกลุ่ม และจัดให้มีระบบสินเชื่อเพื่อการลงทุน

(4) จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแรงงานเกี่ยวกับสตรีที่มีอยู่แล้ว ให้มีขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น โดยให้สตรีผู้ใช้แรงงานได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์อย่างเต็มที่ และให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

2.2.2 นโยบายสตรีกับการศึกษา ศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม

(1) จะส่งเสริมให้สตรีได้รับสิทธิ และโอกาสทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และจะส่งเสริมให้สตรีในชนบทและแหล่งเสื่อมโทรมได้รับโอกาสในการศึกษาเท่ากับสตรีในเมือง

(2) จะเร่งรัดปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปแก้ไขปัญหาในชีวิตของตนได้

(3) จะเร่งรัดการปลูกฝังให้สตรีมีจริยธรรม มีความคิดริเริ่ม และมีความเป็นผู้นำโดยให้รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ

(4) จะสนับสนุนให้กิจการปลูกฝังขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามแก่บุตรหลานของตน

(5) จะส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ที่ถูกต้องในการทำนุบำรุงศาสนา

2.2.3 นโยบายสตรีกับสาธารณสุข

(1) จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการกระจายบริการสาธารณสุข โดยไม่คิดมูลค่า โดยเฉพาะการให้บริการอนามัยแม่และเด็ก การคลอดบุตร และการดูแลหลังคลอดแก่สตรีที่ยากจนทั้งในเมือง และชนบทให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

(2) จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการขยายเขตการวางแผนครอบครัวให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

(3) จะเร่งรัดการแก้ปัญหาโภชนาการซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาความสุขภาพอื่น ๆ ของสตรีและเด็ก โดยเฉพาะในชนบททั้งทางไกล ในแหล่งเสื่อมโทรม และแหล่งอุตสาหกรรม

(4) จะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีโอกาสเข้าร่วมในการให้บริการสาธารณสุขและโภชนาการ รวมทั้งการให้ความรู้ในเรื่องสาธารณสุขอื่น ๆ

(5) ส่งเสริมให้มีการศึกษา และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสุขลักษณะและสวัสดิการภายในโรงงาน

2.2.4 นโยบายสตรีกับการเมือง การปกครอง และการบริหารทุกระดับ

(1) จะส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีส่วนร่วมในกิจการเมือง การปกครอง และการบริหารทุกระดับมากขึ้น ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านขึ้นไป

(2) จะใช้องค์กรของหน่วยงานที่มีอยู่ทั้งในระดับกลาง ในระดับจังหวัด และในระดับท้องถิ่น เพื่อประสานงานและกำหนดนโยบายในการพัฒนาสตรีทุกระดับ

แผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2525-2529) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ 2525 : 8)

วัตถุประสงค์

1. ให้สตรีมีความเสมอภาคในสิทธิและโอกาสที่จะได้รับบริการต่าง ๆ อันมี
ผลต่อการพัฒนาตนเอง และยกระดับคุณภาพชีวิต รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และ
การตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันระหว่างเพศ และระหว่างสตรีด้วยกันเอง

2. ให้สตรีมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ มีความรู้ความสามารถ
ในการดำเนินชีวิตของตนเอง และครอบครัวอย่างมีคุณภาพ มีความคิดอันกว้างขวาง
และมีเหตุผล มีความสำนึกรับผิดชอบต่อ มีบทบาทสร้างสรรค์ต่อชุมชน มีส่วนร่วมสร้าง
สันติสุข และความสมานฉันท์ของสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประชาชาติทั้งหลาย

3. ให้สตรีได้รับความคุ้มครองทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และศักดิ์ศรีของ
ความเป็นมนุษย์ในสวัสดิภาพการทำงาน และการเป็นมารดา โดยเฉพาะในระหว่าง
ตั้งครรภ์และเลี้ยงดูลูกอ่อน

4. ให้สตรีมีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยม และบทบาทเกี่ยวกับสตรีเอง
ในฐานะสมาชิกของสังคม และเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิตของตนในเรื่องที่ไม่ขัดต่อ
กฎหมาย

นโยบาย

1. พัฒนาสตรีให้มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านสุขภาพอนามัย
การศึกษาและการประกอบอาชีพ รวมทั้งการมีเสรีภาพในการเลือกดำเนินชีวิต ความ
สำนึกรับผิดชอบต่อ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

2. ชักจูงการเลือกปฏิบัติ และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ รวมทั้งใน
ระหว่างเพศเดียวกัน

3. พัฒนาค่านิยมของสังคมให้ยอมรับในคุณค่า และความสำคัญของกำลัง
แรงงาน และกำลังความคิดของสตรี

เป้าหมายหลัก

เป้าหมายหลักในการพัฒนาสตรีในช่วง 20 ปี มีดังนี้

1. ให้สตรีได้รับความรู้ และบริการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน โดยเฉพาะด้านอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัวอย่างทั่วถึง พอเพียง และครบขั้นตอน เพื่อให้เห็นผลในการลดอัตราการตาย ๆ ดังต่อไปนี้

- การเกิดโรชีพตนาการเกิด 1:1,000 คน
- การตายของทารกต่อการเกิด 15:1,000 คน
- การตายของแม่ต่อการเกิด 0.8:1,000 คน

และให้ชายมีส่วนร่วมรับภาระในการคุมกำเนิดมากขึ้นในอัตราส่วนใกล้เคียงกับหญิง

2. เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ฉบับนี้ สตรีที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี ทุกคนจะได้รับการศึกษาภาคบังคับหรือเทียบเท่า สำหรับสตรีที่มีอายุระหว่าง 35-45 ปี จะต้องได้รับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในอัตรา ร้อยละ 80 ส่วนด้านอาชีพศึกษาทุกระดับมีเป้าหมายให้สตรีเข้าศึกษาในอัตราเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในการลดความเชื่อในเรื่องการแต่งงานแบบตายตัวระหว่างชายกับหญิง

3. ลดอัตราการว่างงานทุกระดับของสตรีทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร รวมทั้งให้สตรีมีโอกาสในการเข้าทำงาน การได้รับค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในทุกระดับเท่าเทียมชายในทางปฏิบัติจริงด้วย

4. ให้สตรีได้มีเวลาเป็นของตนเอง และเพื่อการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้นกว่าเดิม จนมีสัดส่วนใกล้เคียงกับบุรุษ

5. เร่งพัฒนาสตรีให้มีความสำนึกกับสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเองตามบทบาทใหม่ คือมีเสรีภาพในการเลือกดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมมากขึ้น โดยไม่จำกัดอยู่แต่เพียงบทบาทเพื่อครอบครัวเท่านั้น ในขณะเดียวกันก็สร้างความเข้าใจในบทบาทใหม่ของสตรีให้แก่กรรมการเมือง นักบริหาร นักวิชาการ และประชาชนโดยมีเป้าหมายดังนี้

- การพัฒนาและการปกครองท้องถิ่น สนับสนุนให้มีกรรมการสตรีในทุกกลุ่มทุกระดับทั้งในด้านการปกครอง ด้านอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม และนันทนาการในอัตราไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 30

- การพัฒนาการเมือง สนับสนุนให้พรรคการเมืองสตรีที่มีความสามารถสูงเข้าสมัครรับเลือกตั้งมากขึ้น ในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30

- การพัฒนาการบริหาร สนับสนุนให้สตรีเข้าดำรงตำแหน่งในการบริหารประเทศ และตำแหน่งในระดับนโยบายมากขึ้น ในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30

6. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ขอบังคับ และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่ไม่ให้สิทธิเท่าเทียมกันระหว่างเพศ อาทิ สิทธิทางด้านการครอบครัว การถอนหมั้น การฟ้องหย่า สิทธิขอเนือการว่างกาย การทำแท้ง การได้รับความคุ้มครองจากอาชญากรรมทางเพศ การค้าประเวณี ฯลฯ สิทธิทางด้านเศรษฐกิจ เช่น สิทธิในการทำงาน การได้รับความปลอดภัย ความมั่นคง ตลอดจนโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ฯลฯ สิทธิทางด้านการเมือง การปกครอง เช่น สิทธิในการสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

7. เมื่อสิ้นสุดแผนนี้ การพัฒนาสตรีในด้านต่าง ๆ จะต้องมีผลอย่างสำคัญในการลดปัญหาวิกฤตในเรื่องอาชญากรรมทางเพศ การค้าประเวณี และลดอัตราการเป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรง เช่น กามโรคให้เหลือน้อยที่สุด และไม่เกินกึ่งหนึ่งของระดับปัจจุบัน

การศึกษากับการพัฒนาสตรี

ในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ อันใดแก่ ประชาชนในชนบทยังมีการศึกษาน้อย ทำให้ขาดความรู้ และความสามารถที่จำเป็นต่อการปรับปรุง และพัฒนาอาชีพหลักที่ทำอยู่ให้ก้าวหน้า อันจะช่วยให้เพิ่มผลผลิตและรายได้ให้ทันต่อภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันได้ นอกจากนี้ประชาชนในชนบทก็ยังขาดความรู้ที่จะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการประกอบอาชีพเสริม หรือทำงานอดิเรกเพิ่มพูนรายได้ และช่วยพัฒนาสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษาในระบบโรงเรียนเท่าที่จัดกันยังไม่สามารถจะแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นถึงการศึกษาที่เสียค่าใช้จ่ายมาก การขยายการศึกษาทุกระดับในแง่ปริมาณของค่าใช้จ่าย การศึกษาระดับประถมแมจะเป็นการศึกษาภาคบังคับ และพยายามจะกระจาย

ไปให้ทั่วถึงแก่เท่าที่ผ่านมาโรงเรียนในชนบทมักเสียเปรียบโรงเรียนในเมืองใหญ่ และเมืองหลวงตลอดมา (พจน ธีระเพียรชัย 2525 : 16-28) เพราะฉะนั้นการศึกษาในระบบโรงเรียนจึงไม่สามารถกระจายทั่วถึงและเป็นธรรม นอกจากนี้การจัดการศึกษายังไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม "หลักสูตรและเนื้อหาวิชามีความเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนในท้องถิ่นน้อยมาก ความจริงคนไทยต้องการความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับมัธยม อนามัย โภชนาการ สุขศึกษา การสร้างบ้านเรือน การวางแผนครอบครัว ฯลฯ แต่เรื่องเหล่านี้มีอยู่ในหลักสูตรน้อยมาก เมื่อเทียบกับ ความจำเป็นของประเทศ นอกจากนี้หลักสูตรวิธีสอนส่วนใหญ่ไปเน้นความรู้และทฤษฎีของคนเมืองหลวง" (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ 2520 : 145) นอกจากนี้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วมักจะออกไปประกอบอาชีพเลย ฉะนั้นการที่รัฐจัดจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนจึงเป็นการปิดกั้นประชาชนเหล่านี้ไม่ให้มีโอกาสแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ สมควรที่รัฐจะใช่วิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนควบคู่ไปกับการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างในส่วนที่การศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่สามารถจัดให้ได้ ทั้งยังจะช่วยให้คนส่วนใหญ่มีโอกาสได้รับการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้น

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้ที่ขาดโอกาสอันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ และมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รูปแบบของการจัดจึงแตกต่างไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งด้านหลักสูตร เวลาเรียน สถานที่เรียน และอายุของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการศึกษานอกโรงเรียนจึงมีความยืดหยุ่น และสามารถจัดการศึกษาได้ตรงกับความต้องการของประชาชน ตลอดจนจัดได้กว้างขวางครอบคลุม การศึกษานอกโรงเรียนจึงเป็นวิธีที่สำคัญในการพัฒนาประเทศและชุมชน

สุนทร สุนันท์ชัย (2523 : 93) ได้สรุปบทบาทของการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะปัจจัยของการพัฒนาว่าจะมีบทบาทรวมหลายประการในการพัฒนา ดังนี้

1. ในฐานะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เพื่อรองรับการพัฒนาทั้งหมด เช่นเดียวกับถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา สาธารณสุข ฯลฯ โดยมีสมมติฐานว่ามนุษย์จะพัฒนาตนเองและชุมชนได้ ต้องมีการศึกษาทั่วไปถึงระดับหนึ่ง ซึ่งจะอำนวยความสะดวกพัฒนาตนเองและชุมชนได้ ประเทศแต่ละประเทศย่อมจะกำหนดระดับของการศึกษาทั่วไปนี้ไว้แตกต่างกัน ศูนย์ทรัพยากรของสังคมจะอำนวยความสะดวก โครงสร้างขั้นพื้นฐานทางการศึกษานี้ เช่น เกี่ยวกับการคมนาคม ไฟฟ้า การสาธารณสุขขอมจัดไว้เป็นการทั่วไปไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่มบุคคล หรือเจาะจงเพื่อเกื้อกูลการพัฒนาคานใดคานหนึ่ง แต่เป็นการเตรียมได้พร้อมที่จะรับการพัฒนาคานหนึ่งคานใดก็ได้ไปตามแต่เหตุการณ์และความจำเป็น

2. ในฐานะเป็นตัวประกอบของการพัฒนาเฉพาะอย่าง หรือเฉพาะโครงการ หมายถึงการพัฒนาแต่ละอย่างจำเป็นจะต้องมีการศึกษาเป็นองค์ประกอบ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้เฉพาะในเรื่องนั้น ๆ เช่น การพัฒนาเกษตร ประชาชนจะต้องเข้าใจธรรมชาติของพืช การเตรียมดิน การบังคับน้ำ การใช้ปุ๋ย ลักษณะของโรคพืช วิธีป้องกันรักษาโรคพืช การเก็บผลผลิต ฯลฯ การพัฒนาสาธารณสุข ประชาชนจะต้องเข้าใจธรรมชาติของโรค การติดต่อโรค การป้องกันโรค ฯลฯ

การศึกษาในฐานะเป็นองค์ประกอบการพัฒนาเฉพาะอย่างนี้ หน่วยงานพัฒนาที่พัฒนาในคานนั้น ๆ ย่อมจะมีผู้เชี่ยวชาญไว้ให้การศึกษาได้โดยตรง เช่น หน่วยงานเกษตร ย่อมจะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และนักวิชาการเกษตรไว้ให้คำแนะนำแก่ประชาชน หน่วยงานสาธารณสุขย่อมจะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันและบำบัดรักษาโรค หน่วยงานสหกรณ์ย่อมจะมีเจ้าหน้าที่สหกรณ์ไว้ให้คำแนะนำประชาชนเกี่ยวกับวิธีการจัดตั้งและดำเนินงานสหกรณ์ ฯลฯ หน่วยงานศึกษาก็มีหน่วยฝึกฝนอาชีพ ซึ่งสามารถจัดสอนประชาชนให้รู้วิชาช่างหลายประเภท เช่น ช่างเครื่องยนต์ ไฟฟ้า วิทยุ โทรทัศน์ ตัดเย็บเสื้อผ้า อาหาร พิมพ์ดีด ฯลฯ และการสอนให้ประชาชนรู้นั่งสอ และโภชนาการ ขอมูลเพิ่มเติมเป็นคน

3. ในฐานะเป็นตัวกระตุ้นให้มองเห็นปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา การพัฒนาจะเริ่มคนได้เมื่อประชาชนมองเห็นปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา หากประชาชนยังมองไม่เห็นปัญหา และไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา

ก็ยอมจะไม่เกิดการพัฒนาคิดจริงจัง ยกตัวอย่างเช่น ประชาชนยังมองไม่เห็นปัญหาจากการไม่ใสสวม ก็ยอมจะไม่สวมใส่หน้ากาก ถ้าประชาชนยังมองไม่เห็นปัญหาจากการไม่มีอาชีพเสริมในระหว่างว่างงานทำนา ก็ยอมจะไม่สมัครใจเรียนอาชีพ ถ้าประชาชนมองไม่เห็นปัญหาจากการไม่รวมกลุ่มก็ยอมจะไม่สมัครใจรวมกลุ่ม และดำเนินงานในลักษณะกลุ่ม การใ้การศึกษาเพื่อให้เห็นปัญหาจึงเป็นเรื่องสำคัญ และจะต้องกระทำก่อนที่ประชาชนจะมีความพร้อมใจที่จะยอมรับความเปลี่ยนแปลง งานนี้เป็นบทบาทของการศึกษาที่จะเข้ามาช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมองเห็นความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง เป็นการปูทางไว้ให้หน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงที่จะพัฒนาได้ เข้ามารวบรวมข้อ และดำเนินการในชั้นปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจริง ๆต่อไป การใ้การศึกษาประเภทนี้ไ้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จซึ่งสอนใ้เขาใ้ใจปัญหาในชีวิตประจำวัน รายการศึกษาทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อสารมวลชนอื่น ๆ เป็นต้น

4. ในฐานะเป็นเครื่องมือฝึกฝนกระบวนการคิด และการทำงาน การแก้ปัญหา และการพัฒนาทั้งหลาย หากไล่เลียงกันไปจนถึงที่สุดแล้ว ย่อมจะพบว่าขึ้นอยู่กับคนแต่ละคน การศึกษาค้นใ้สามารถแก้ปัญหาได้ ย่อมจะเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จด้วยประการทั้งปวง ประเทศที่ขาดแคลนทรัพยากรทางธรรมชาติ ก็สามารพัฒนาประเทศใ้ก้าวหน้าได้ เช่น ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ และอิสราเอล ทั้งนี้ก็โดยที่ประเทศดังกล่าวมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง จึงรู้จักพัฒนาประเทศใ้ได้จากความขาดแคลน เงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาที่ปวงจึงยอมอยู่ใ้การพัฒนาคน และการพัฒนาคนที่สำคัญที่สุดคือ พัฒนาใ้รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาใ้ไรแต่เพียงการใ้ข้อมูลและข้อเท็จจริงเท่านั้น ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าใ้มีบทบาทที่จะฝึกฝนคนใ้รู้จักคิด หน่วยงานพัฒนาต่าง ๆ ย่อมจะไม่มีเวลาพอที่จะสอนกระบวนการคิดและการทำงานแบบวิทยาศาสตร์ใ้แก่ประชาชนได้ เพราะภารกิจหลักของหน่วยงานต่าง ๆ ก็คือการดำเนินการใ้ปฏิบัติเพื่อใ้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรงเท่านั้น โดยเหตุนี้การศึกษาจึงยอมจะมีบทบาทใ้การฝึกประชาชนใ้ชำนาญใ้ในกระบวนการคิดและแก้ปัญหา และการทำงานแบบวิทยาศาสตร์ เมื่อประชาชนมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ใ้เป็นพื้นฐาน ก็จะช่วยใ้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามารวบรวมข้อดำเนินการพัฒนาไปสู่เป้าหมายของหน่วยงานนั้น ๆ โดยไม่ยากลำบาก

หลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียน (อรุณ ปรีดีดิลก 2524 : 4)

หลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียน อาจจะถูกกล่าวได้โดยทั่วไปซึ่งมีคตินองประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเป็นธรรมในการศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะให้ความเป็นธรรมในการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป ไม่เลือกเพศหรือวัย ไม่เลือกท้องที่หรือชุมชน
2. การช่วยเหลือตนเอง การศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรช่วยให้ประชาชนมีขีดความสามารถในระดับหนึ่งที่จะช่วยเหลือตนเองได้ โดยจัดให้เป็นไปในลักษณะการศึกษาตลอดชีวิต โดยให้ผูเรียนมีความคล่องตัว รู้จักหาความรู้ และส่งเสริมให้ผูเรียนมีนิสัยในการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อช่วยตนเองได้ต่อไป
3. ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน การศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรจัดให้ตรงกับความต้องการของประชาชน สังคมและประเทศชาติในการพิจารณาความต้องการนั้น ควรมาจากความต้องการในระดับเดียวกัน ใดแก่ประชาชนทุกกลุ่มอายุ และอาชีพ ตลอดจนในระดับเขตหรือประเทศด้วย ทั้งนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะตอบสนองการเรียนรู ในสิ่งที่ประชาชนต้องการจะเรียนรู และเน้นการตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของเขา นอกจากนี้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะคงเป็นไปในลักษณะที่การเรียนเป็นไปตามความสมัครใจของผู้เรียน ไม่เป็นการบังคับผู้เรียนจะเป็นการพัฒนาคุณค่าของบุคคลและชีวิต
4. ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรวม เพื่อให้ประชาชนได้เป็นผู้ตัดสินใจทำงานลงมือทำงานตามที่ใดที่ตัดสินใจไปด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนตระหนักได้ว่า งานการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้ถ้าประชาชนมีความเชื่อมั่น ในความร่วมมืออย่างแท้จริง
5. ให้การศึกษาในเรื่องที่อยู่ในขีดความสามารถของประชาชน โดยให้ความรู้และการศึกษาในสิ่งที่เขาจะเรียนรูได้ ซึ่งอาจจะเป็นการให้ความรู้ทักษะ ความชำนาญทางอาชีพหลาย ๆ ประเภท เพื่อพัฒนาความสามารถของประชาชนในชนบทให้ประกอบอาชีพได้ดีขึ้น นอกจากนั้นพยายามจัดเนื้อหาตามลำดับความสำคัญเพื่อใหเรียนเกิดทักษะและความรู้ในด้านอื่น ๆ ด้วย นอกเหนือไปจากด้านอาชีพ

6. ฝึกหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงการศึกษาพื้นฐานของสังคมและค่านิยมของสังคมนั้น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วย

7. การให้การศึกษาคู่ขนานกับสภาพแวดล้อม ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ต้องมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ โดยพยายามหาวิธีการกระตุ้นให้ประชาชนกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้อยู่เสมอจากแหล่งต่าง ๆ และจากสภาวะแวดล้อม

8. ปฏิบัติร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่น โดยดึงผู้นำท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้จะต้องทำการเร่งเร้าให้เกิดความต้องการในด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนในหลาย ๆ ระดับตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชนและประเทศชาติ

9. ส่งเสริมวัฒนธรรมและจริยธรรมในการดำเนินงาน เพราะการศึกษาเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม หรือมรดกทางสังคมอย่างหนึ่งในการศึกษาชุมชน โดยสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาและสถาบันทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มากขึ้น

10. ใช้ทรัพยากรภายในชุมชน เพื่อให้สัมพันธ์กับความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันและหาทางนำมาใช้ร่วมกันให้เกิดประโยชน์ ไม่ตองจัดสร้างขึ้นเองต่างหากโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ในการดำเนินงาน ควรจะมีการทดลองงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนในวงแคบก่อนที่จะขยายงานให้กว้างขวางออกไป

11. ควรมีหน่วยฝึกอบรม ในเรื่องการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับฝึกอบรมบุคลากรที่จะไปเป็นกำลังสำคัญแก่หน่วยงานต่าง ๆ

12. การให้สื่อมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากขึ้น ทั้งนี้จะต้องมีการควบคุมคุณภาพของสื่อมวลชนจากภายนอก เช่น ควบคุมการจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ ควบคุมคุณภาพของหนังสือพิมพ์ ควบคุมสิ่งแวดลอมอื่น ๆ เพื่อช่วยลดความสูญเสียจากการลงทุนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน (อรุณ ปรีศิติกุล 2524 : 8)

ปัจจุบันการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้จัดใน 3 ลักษณะคือ

1. ชั้นจิตใจประชาชนมีความรู้พื้นฐาน เป็นความรู้ที่ทุกคนควรมีในการที่จะอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือต้องมีความคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักตนเอง รู้จักสังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรู้จักปริมาณ และคุณภาพของทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ ฉะนั้นการจัดบทเรียนเพื่อใ้ผู้ใหญ่เรียนมีนิสัยคิดเป็น จึงนำปัญหาของผู้เรียนซึ่งเป็นแม่บ้าน พ่อค้า ช่างนา กรรมกร ฯลฯ แต่ละคนมาเรียน เพราะนอกจากจะเป็นตัวอย่างใ้ผู้ใหญ่เรียนได้ฝึกคิดเป็นแล้ว ยังเป็นการช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนแต่ละคนไปด้วย

2. ชั้นรักษานิสัยความเป็นคนคิดเป็นให้คงอยู่ และมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ เพราะคนคิดเป็นจะคิดถูกต้องก็ต่อเมื่อได้รับข้อมูลถูกต้องทันต่อเหตุการณ์ การศึกษานอกระบบโรงเรียนในลักษณะที่ 1 ย่อมมีกำหนดเวลา ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเรียน ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้จัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงการที่จะให้บริการการศึกษา ที่จะใ้ผู้ใหญ่เรียนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา โดยจะหมายรวมถึงกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะความรู้และความเข้าใจที่อยู่นอกเหนือจากวงการทำงาน แต่จะนำมาสนับสนุนหรือเป็นข้อมูลใ้ผู้ใหญ่เรียนจำเป็นที่จะต้องได้รับอยู่เสมอ

3. ชั้นการจัดการศึกษาเพิ่มเติมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อยกระดับการกินที่อยู่ดีของประชาชน ซึ่งรวมถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้ที่ไร้แรงงานและกำลังรับจ้าง หรือทำงานอยู่

จากลักษณะการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าว ในการดำเนินงาน ควรจะต้องคำนึงถึงวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษานอกระบบโรงเรียนควรมุ่งที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนให้มากที่สุด ให้สามารถนำสิ่งที่เรียนรูไปช่วยปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะช่วยบรรเทาปัญหาความแตกต่างในค่านายใจของประชาชน

2. ควรจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้สัมพันธ์กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ควรส่งเสริมในค่านิยมและอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของประเทศ และประชาชนในแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะในค่านิยมอุตสาหกรรมและเกษตรซึ่งสืบเนื่องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

3. ควรเน้นให้เห็นความสำคัญของการให้ความรู้ ความชำนาญตลอดจนการสร้างสรรค์ทัศนคติที่มุ่งประโยชน์ในการสร้างความเจริญ ความมั่นคงให้แก่ส่วนรวม นอกเหนือไปจากการเรียนเพื่อประโยชน์เฉพาะบุคคล รวมทั้งการรู้จักสิทธิและหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนก่อหมู่คณะ

4. ควรเพ่งเล็งในการปลูกฝังทัศนคติ และค่านิยมที่ดีของไทย ทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ ในขณะเดียวกันก็มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่เหมาะสมควบคู่กันไปด้วยกับการให้ความรู้ทางวิชาสามัญและวิชาชีพ

5. ควรกำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ เนื้อหาของหลักสูตรและการดำเนินงานให้สนองความต้องการส่วนบุคคลและส่วนรวม ทั้งสังคมในเมืองและชนบท ทั้งนี้หลักสูตรและการดำเนินงานจะแตกต่างกันออกไปตามสภาพความเป็นจริง

6. ควรมุ่งส่งเสริมให้คนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักตัดสินใจ สามารถปรับตัวและภาวะแวดล้อมให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่มีอยู่ทุกขณะไปพร้อม ๆ กับการให้ความรู้ทางเนื้อหาวิชาด้วย โดยเน้นการอ่านออกเขียนได้ เพื่อแสวงหาความรู้ความคิดโดยไม่หยุดยั้งเป็นสิ่งจำเป็น

7. ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรพิจารณากำหนดเนื้อหาในเรื่องซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาเร่งด่วนของประเทศ

8. การกำหนดโครงการที่จะดำเนินงานกับประชาชนเป็นแผนระยะยาว เพื่อให้งานต่าง ๆ สืบเนื่องกัน เป็นการสร้างศรัทธา ความเชื่อถือในค่านิยมประชาชน ผู้รับบริการ และหากไม่จำเป็นไม่ควรเลิกโครงการกลางคัน โดยน่าจะแสวงหาวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และช่วยเหลือตนเองบ้าง ถ้าเป็น

ไปไม่ควรพยายามส่งเสริมให้ประชาชนรับช่วงการดำเนินงานต่อไปเอง

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในปัจจุบัน มีหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ และเอกชนร่วมดำเนินการอยู่หลายหน่วยงาน ฉะนั้นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน จะต้องคำนึงถึงนโยบายการพัฒนาของแผนหลัก และปรับทิศทางให้ประสานกลมกลืนกับการพัฒนาทั่วไป ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม แผนพัฒนาจะเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่าง ๆ กำหนดแผนงานโครงการต่าง ๆ ของตนให้สอดคล้องประสานกัน แผนพัฒนาหลัก ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5

ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้กำหนดนโยบายหลักที่สำคัญในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525 : 247)

นโยบายหลัก

1. เร่งรัดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มีความก้าวหน้าและปริมาณมากยิ่งขึ้น ให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการสร้างทักษะให้รู้จักคิด ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและประกอบธุรกิจเป็น
2. ระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากท้องถิ่น รัฐและเอกชนมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มากขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และท้องถิ่น โดยยึดหลักความพร้อมและการประหยัดเป็นสำคัญ เพื่อจะได้จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กระจายออกไปอย่างทั่วถึงและเป็นสัดส่วนที่เหมาะสม
3. จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ประสาน เสริมสร้างและต่อเนื่องให้เพียงพอ กับสิ่งที่การศึกษาในระบบโรงเรียนได้สร้างความรู้พื้นฐานไว้ สนับสนุนและส่งเสริมให้มีแหล่งวิทยากรและแหล่งนันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลิน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนสื่อมวลชนให้บทบาทในเผยแพร่ความรู้อันเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพเป็นสื่อในการถ่ายทอดค่านิยมเจตคติ

ที่คือ ตลอดจนภาษาศิลปวัฒนธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคน สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของวางมาตรฐานการให้สื่อมวลชนจรรยาบรรณและผลิตผู้จรรยาบรรณเพื่อการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

มาตรการการพัฒนา

เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาได้บรรลุผลตามนโยบายและเป้าหมาย จึงได้กำหนดให้มีมาตรการเพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติการดังนี้คือ

1. ให้มีการจัดทำโครงการและประสานงานร่วมกันทั้งระดับกลางและท้องถิ่น อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหน่วยงานในกระทรวงเดียวกัน
2. ปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร การดำเนินงาน และบุคลากรของหน่วยงานหลัก และหน่วยงานสนับสนุนทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับภาค และระดับจังหวัด
3. ทบทวนบทบาทของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลด้านการประสานงานและติดตามผล ในแง่การปฏิบัติอย่างแท้จริงทั้งภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ
4. กำหนดกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาให้ชัดเจนทั้งด้านปริมาณและประเภทของการบริหารแก่ชุมชน โดยคำนึงถึงความต้องการ แรงจูงใจของท้องถิ่นเป็นประการสำคัญ และประเมินสัมฤทธิ์ผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนของกลุ่มเป้าหมาย
5. เพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกันของหน่วยงาน พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายให้จังหวัด เป็นผู้จัดทำโครงการ เพื่อสนองตอบความต้องการของท้องถิ่น และประสานหน่วยปฏิบัติงานทุกหน่วยภายในจังหวัด หน่วยงานกลางควรกำหนดแนวทาง และติดตามประเมินผลเท่านั้น
6. เร่งขยายการจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยเน้นการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น และเมื่อฝึกอาชีพแล้วสามารถนำไปประกอบอาชีพให้เกิดรายได้ทันที หรือสามารถนำไปใช้ปรับปรุงอาชีพที่ทำอยู่เดิมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้โดยความร่วมมือจากชุมชน ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในด้านการสาธิตวิธีการผลิต การออกแบบ และการหาคาตลาด

7. ให้อำนาจการอุตสาหกรรมมีบทบาทในการเพิกถอนระดับความรู้ ความสามารถ ของช่างฝีมือ โดยกำหนดให้อำนาจการอุตสาหกรรม ออกเงินสมทบให้รัฐบาลจัดการฝึกอบรม หรือกำหนดให้อำนาจการอุตสาหกรรมมีขนาดตั้งแต่ว่าระดับหนึ่งขึ้นไป จัดให้มีการอบรมช่าง ฝึกหัดขึ้นในโรงงาน

8. จัดให้มีระบบมาตรฐานทางฝีมือ และช่างเทคนิคของชาติขึ้น ให้มีการ ทดสอบและรับรองคุณภาพอย่างเคร่งครัดและให้ใบรับรองนี้มีศักดิ์ศรีและให้สิทธิเทียบได้ กับประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตร เพื่อยกระดับมาตรฐานช่างฝีมือ และช่างเทคนิค ของชาติให้สูงขึ้น

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 ยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายในการพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ 2525 : 204)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อขยายการศึกษานอกโรงเรียนให้กว้างขวาง ทั่วถึง และสอดคล้อง กับแนวการจัดการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ตามความเหมาะสมและ สภาพความเป็นอยู่ของประชากรในแต่ละท้องถิ่น
2. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการกระจายทรัพยากร ไปสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น และระดมทรัพยากรจากเอกชนและท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้เกิด ประโยชน์สูงสุด
3. เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนเป็นพลเมืองดี มีอาชีพ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ทำประโยชน์แก่สังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีสันติสุข

นโยบาย

1. เร่งรัดการสำรวจหากลุ่มเป้าหมายประชากร เพื่อจัดลำดับความสำคัญและ รวบรวมปัญหาความทุกข์ไปกับการ ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สำหรับประชาชนในชนบทและในเมือง เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ โดยเหมาะสมในด้านการอาชีพ

2. เปรื่องร้กการจ้กการก้กษานอกรอเรียนน้ใหม้คุณภาพย้งซ้ช้น สามารถประกอบอาช้พดอศอดคลองก้กับความคองการล้าค้งคนน้ในการค้ฒนาประกะเทท รวมท้งการสร้างท้กษะน้ทรูจ้กค้ดเบ้ช้น ทำเบ้ช้น แก้ป้ญหาเบ้ช้น และประกอบคूरก้จเบ้ช้น
3. เปรื่องร้กและศน้ยสนุนน้ทรูมชนรวมร้บการะก้บหนวยงานของร้ช้ในการอบรมแม่และค้กค้โดยนุ้งการะจายป้ย้งชนบททองถ้นหางโกลและแหลงเส้ื่อมโทรมกอน
4. เปรื่องร้กการจ้กการก้กษานอกรอเรียนน้ทรูประสาน เสริมสร้างและค้อเน้องน้เพ้ยงพอก้บด้ช้กการก้กษาในระบบรอเรียนน้โกลสร้างความร้ฐน้ฐานว้แล้ว ศน้ยสนุนและสงเส้ริมน้ใหม้แหลงว้ทยาการ และแหลงน้ศนากการน้รूपค่าง ๆ เพ้อน้ทรูชาชนค้กร้บความร้ฐ ท้กษะ และความเพลค้เพลน
5. น้โกลณะกรรมการแห่งชาค้ว่าค้วยการก้กษานอกระบบรอเรียนน้ร้บค้ดชอบก้าหนดชอบเชทความร้บค้ดชอบน้งานการก้กษานอกรอเรียนน้ของแทะละหนวยงานน้ช้ค้เจงพรอมท้งสร้างระบบการประกะสานงานน้ระดับน้โยบาย ระดับวางแผน ระดับป้ฏบ้ค้การการค้คตามงานและการประกะเม้นผลของหนวยงานค่าง ๆ ค้งกล้าวเพ้อประกะหยค้การน้ช้ทร้พพยาการน้ช้มอ้อยอยางจ้กค้ดน้เก้กประกะโยชน้สูงศุด
6. น้โกลระคมทร้พพยาการค่าง ๆ จากทองถ้น ร้ช้และเอกชนน้ในการจ้กการก้กษานอกรอเรียนน้ใหม้มากซ้ช้น และศอดคลองก้กับความคองการของส้งค้มและทองถ้น ท้งน้ช้ให้ค้คหลักความพรอมและการประกะหยค้เบ้ช้นศ้าค้ค้ เพ้อจะค้จ้จ้สรทร้พพยาการน้ช้มอ้อยอยางจ้กค้ดน้โกลระจายออกน้ไปอยางท้วถ้งและเบ้ช้นศ้ค้ส่วนน้ที่เหมาะสม
7. น้ใหม้โกลการจ้กการก้กษานอกรอเรียนน้ในระดับทองถ้น โดยน้ให้ศอดคลองก้กับแผนค้ฒนาระค้บ ทองถ้น เพ้อน้ทรูชาชนน้ช้ส่วนรวมน้ในการแก้ป้ญหาของกนเองอยางแท้จริง
8. น้ค้านการค้กอาช้พ น้ให้เร่ร้กสร้างระบบเบ้ค้ให้คूरก้จเอกชน มูนน้ช้ และสมาคคมีบ้พมาทและรวมบ้ค้กับร้ช้ในการจ้กการก้กษานอกรอเรียนน้ใหม้มากย้งซ้ช้น
9. เปรื่องร้ค้ป้ร้บปรุ้งคุณภาพคूरช้านาญการโดยเจพาะค้านการอาช้พตามความคองการของทองถ้น น้ใหม้ความร้ฐความช้านาญน้ในการจ้ค้หรือสงเส้ริมน้ใหม้การก้กษานอกรอเรียนน้น้รूपแบบน้ที่เหมาะสมก้บสพาคความคองการของทองถ้น

10. รณรงค์แนวความคิดให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ในสังคม เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ปกป้องคุ้มครองและจริยธรรมโดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้รู้จักทำประโยชน์แก่สังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างสันติสุข

11. ส่งเสริมและสนับสนุนสื่อมวลชนให้มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้อันเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ เป็นสื่อในการถ่ายทอดค่านิยม ทัศนคติที่ดี ตลอดจนภาษา ศิลป วัฒนธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาระดับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางมาตรฐานการให้สื่อมวลชนจรรยาบรรณและผลิตผู้จรรยาบรรณ เพื่อการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

งานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของหน่วยงานรัฐบาลทั้งหมดที่มีหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่สตรีไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยทรงเน้นยังไม่มีผู้ทำไว้ มีแต่งานวิจัยของหน่วยงานแต่ละแห่งที่ทำวิจัยเกี่ยวกับงานของหน่วยงานของตนเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงแยกออกเป็นงานวิจัยของหน่วยงานแต่ละแห่งไป งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จำนวน กิ่งอรามัย และคณะ 2522 : 19) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท โดยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาโปรแกรมการให้การศึกษาทั้งในและนอกระบบที่จัดให้กับสตรีชนบท และศึกษาวิธีการที่ใช้ในการจัดโปรแกรม การประสานงานกับหน่วยงานอื่น กลุ่มตัวอย่างได้แก่สตรีในพื้นที่เขตชนบท 4 แห่ง จากภาคต่าง ๆ 4 ภาค เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบสอบถาม แบบให้เลือกตอบและการสังเกต ผลการวิจัยปรากฏว่า การจัดโปรแกรมการให้การศึกษาทั้งในและนอกระบบที่ใช้กับสตรีในชนบทมีหน่วยงานของรัฐ 4 แห่งดำเนินการจัด คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข หลักสูตรที่เปิดสอนส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรระยะสั้นทางด้านอาชีพต่าง ๆ รองลงมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และสิ้นทางการขาดความรู้ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวนน้อยที่สุด ด้านเนื้อหาส่วนใหญ่ปรับปรุงมาจากเนื้อหาวิชาที่ใช้สอนการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ วิธีการที่ใช้ในการจัดโปรแกรมได้แก่ การประกาศให้ทราบตามหมู่บ้านโดยลงถึง ประกาศตามที่สาธารณะ วิธีการในการใช้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและการฝึกปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้สแตนด์และรูปภาพ ส่วนหน่วยงานที่เข้าร่วมประสานงานได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย (กรมพัฒนาชุมชน) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม

ยูเนสโก (1982 : 5) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาของสตรีเพื่อพัฒนาชนบท โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเมืองงาม พงษ์ทวี และหนองลม จังหวัดเชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และเก็บ การสังเกต การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และการศึกษาเฉพาะกรณี ผลการศึกษาได้สรุปและเสนอแนะว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นในชนบทควรจะให้ความรู้ ทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในสังคม ในขณะที่ยากนั้นก็ควรให้ข้อมูลที่ทันสมัยและตรงกับความจริงแก่สตรีทั้งในรูปแบบเอกสารและอื่น ๆ การศึกษาที่ดีจะต้องเป็นการ

ฝึกฝนเพื่อเตรียมอาชีพ และช่วยให้สตรีได้เข้ามามีส่วนในกิจกรรมกลุ่มและการพัฒนาชุมชน และการศึกษานอกระบบควรจะเป็นความร่วมมือของหน่วยงานหลาย ๆ ฝ่าย และควรจัดตั้งศูนย์
 อเนกประสงค์เพื่อให้การศึกษานอกระบบแก่สตรีในชนบท ในด้านสวัสดิการในครอบครัว เน้น
 การให้โภชนาการและการจัดอบรมอาสาสมัครสตรีในหมู่บ้านให้ เป็นผู้นำในการ
 เปลี่ยนแปลงค่านิยมและโภชนาการในชุมชน ในด้านการวางแผนครอบครัวให้แทรกความรู้
 ทั้งกล่าวในโครงการพัฒนาอื่น ๆ เช่น อนามัยแม่และเด็ก และควรจัดให้มีศูนย์สุขภาพและ
 คลินิกวางแผนครอบครัวซึ่งมีบุคลากรทางการแพทย์หรือสตรีในหมู่บ้านที่ได้รับการฝึกฝนทาง
 การแพทย์ประจำอยู่

ในปี พ.ศ. 2524 ราชกิจจานุเบกษา (2524 : 2, 7) ได้ทำการศึกษาเฉพาะ
 กลุ่มสตรีเกษตรกรเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล
 ที่มีอยู่แล้วและการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ผลการศึกษาสรุปว่า ในการพัฒนาสตรีเกษตรกรนั้นส่วนมาก
 รัฐจะเน้นบทบาทของการ เป็นแม่บ้านและให้มีการประสานงานกันอย่างจริงจัง การพัฒนางาน
 ประโยชน์ของบุคคลมากกว่ากลุ่มบุคคลหรือชุมชน ผู้ศึกษาได้เสนอมาตรการเพื่อการพัฒนาสตรี
 คือ ควรให้สตรีได้รับการศึกษามากยิ่งขึ้น ขยายเวลาของการศึกษาภาคบังคับ จัดการฝึกอบรม
 และพัฒนาอาชีพตามความต้องการของสตรี การพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิต จัดกลุ่มสตรีและระบบ
 ตลาด ให้มีกฎหมายแรงงานเกษตรกรรับจ้าง เกี่ยวกับชั่วโมงการทำงาน รายได้ขั้นต่ำ และ
 สวัสดิการที่เหมาะสม และให้มีความเสมอภาค งานบ้าน และการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น

ในปีเดียวกัน ราชกิจจานุเบกษา (2524 : 2, 8) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "สตรี
 นอกภาคเกษตรกร" เพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว โดยใช้ข้อมูลจากสำมะโน
 ประชากร และการสำรวจแรงงาน ผลจากการศึกษาพบว่า สตรีส่วนใหญ่มีการศึกษากำ และ
 มีปัญหาในเรื่องโอกาสการทำงาน ค่าจ้างต่ำ โอกาสในการเลื่อนตำแหน่งและความก้าวหน้า
 น้อย ขาดความรู้และมีฝีมือไม่เหมาะสมกับงาน ขาดหลักประกันที่มั่นคง และขาดองค์กรที่ประสาน
 งานเกี่ยวกับแรงงานสตรีอย่างจริงจัง ผู้ศึกษาได้เสนอแนะมาตรการเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ คือ
 ขยายการศึกษานานาชาติและการศึกษานอกโรงเรียน ส่งเสริมการรวมกลุ่มสตรีให้หลักประกัน
 ในการทำงาน ให้มีการลดภาระทางครอบครัวของสตรีที่ทำงานนอกบ้าน

นั้นนี้ ไซยสุต และคณะ (2520 : 6) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพสตรีไทย ในชนบทสองจังหวัด" โดยสุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน 20 แห่ง ใน 2 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทราและ ลำปาง และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการสังเกต ผลการวิจัยปรากฏว่า สตรีมีปัญหาในเรื่องรายได้ การจัดบริการของรัฐ และปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว ผู้วิจัย ได้เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาเรื่องรายได้ควร จัดการศึกษาอกรูปแบบ โดยมีมาตรการดังต่อไปนี้ 1. จัดฝึกอาชีพประเภทที่ผู้หญิงต้องการจะได้ 2. จัดฝึกอบรมในเวลาที่ยังว่าง ส่วนใหญ่ว่างจากการประกอบอาชีพ 3. การจัดฝึกอาชีพจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน รวมทั้งตลาด 4. ควรเลือกวิทยากรซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นผู้ฝึกอบรมให้พอเพียง ในด้านปัญหาการจัดบริการของรัฐ ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ราชการจะต้องกระตุ้นให้ชาวบ้าน ระบายปัญหาความเดือดร้อนใจของตน และสนองความต้องการของชาวบ้านโดยให้บริการ ที่หน่วยงานต่าง ๆ มีอยู่ และควรให้ตัวแทนชาวบ้านได้เรียนรู้วิธีปฏิบัติงานของหน่วยงาน ต่าง ๆ ทั้งของราชการและเอกชน เพื่อให้เป็นวิทยากรประจำหมู่บ้าน และทำหน้าที่ประสาน งานระหว่างหมู่บ้านของตนกับของราชการในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนปัญหาเศรษฐกิจผู้วิจัย เสนอแนะให้ฝึกอบรมสตรีให้รู้จักจักรเย็บผ้าประมาณในครอบครัว รู้จักการเงินมาลงทุนประกอบ อาชีพ แนะนำวิธีจัดตั้งและดำเนินกิจการสหกรณ์ขึ้นในหมู่บ้าน การส่งเสริมความรู้เหล่านี้ ทำได้โดยแพร่ความรู้ด้วย เครื่องมือสื่อสารมวลชนทุกชนิด

ถนอม มากะจันทร์และคณะ (2522 : 1) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะปัญหา และความต้องการของประชาชนภาคเหนือเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อศึกษาปัญหาและความ ต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียน ผล การวิจัยได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นสนับสนุนการจัดแผนการศึกษาสลับกับการประกอบ อาชีพ และควรกำหนดให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดบริการส่งเสริมการศึกษาแก่ประชาชน นอกโรงเรียนทุกสาขาอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525 : 1) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการศึกษาต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลจากการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการนำวิธีการ อันทันสมัยและการใช้ เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพการเกษตร และเพื่อศึกษาประเภทของการศึกษา นอกระบบโรงเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ หัวหน้าครอบครัว

เกษตรใน 6 จังหวัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบผลการวิจัย พบว่า กรอบกรวีเกษตรกรได้รับการฝึกอบรมด้าน การเกษตร และผลิตภัณฑ์จากกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ กรมการพัฒนาชุมชนและกรมการศึกษานอกโรงเรียนตามลำดับ การได้ รับการอบรมด้านการเกษตรจากหน่วยงานของกระทรวง เกษตรและสหกรณ์มีผลต่อการ เปลี่ยน ไปใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรและการเพิ่มรายได้ของครอบครัว การได้รับการอบรม ด้านการเกษตรจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีผลทำให้รายได้รวมของครอบครัวเพิ่มขึ้น ครอบครัวเกษตรกรได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนประเภทวิทยุ โทรทัศน์ ฟิล์ม และวารสารตามลำดับ และข้อเสนอแนะให้เป็นการให้การศึกษานอกระบบ ฝึกวิชาชีพต่าง ๆ การฝึกอบรมทางการเกษตร การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ เกษตรและสหกรณ์ขยายการฝึกอบรมและแนะนำเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตทางการ เกษ ผลิต การขยายผลผลิตทางการเกษตร และการจัดการ และกรมการศึกษานอกโรงเรียน เน้นการฝึกอบรมวิชาชีพทางด้านนอกภาคเกษตร และควรมีบทบาทเพิ่มขึ้นในด้าน การให้ความรู้ และการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิชาการขึ้นบ้าน และควรปรับปรุงรายการวิทยุเกี่ยวกับการเกษตร ในการเพิ่มผลผลิตของชาวไร่ได้ผลอย่างแท้จริง และควรสอดแทรกลงไปในเนื้อหา รายการต่าง ๆ ด้วย

กองการศึกษานอกระบบ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2521 : 1) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประเมิน ผลโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อทราบสถานการณ์ค่าเงินงานของโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนของ กองการศึกษานอกระบบ
2. เพื่อทราบปัญหาและจุดเด่นของโครงการ
3. เพื่อรวบรวมและสรุปความคิดเห็นที่จะเอื้ออำนวยต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ในการดำเนินงานโครงการ

ผลการศึกษาค้นคว้ามีปัญหาค้นขึ้นหลายประการ เช่น การขาดการประสานงานภายใน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ขาดการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค ขาดระเบียบ และแนวทางจากผู้บริหารในการปฏิบัติงาน ขาดวิธีการที่เหมาะสมในการสรรหาบุคลากร และ ขาดการพัฒนาบุคลากร

พิทาคี โขยยงยศ (2521 : 1) ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของสภาตำบลในการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเปรียบเทียบบทบาทของสภาตำบลในการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนตามความคาดหวังของบุคคลประเภทต่าง ๆ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทุกกลุ่มคาดหวังว่า สภาตำบลควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องการประชุมประชาชนในหมู่บ้าน

วีระชัย มีชอบธรรม (2519 : 1, 2) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในประเทศไทย ผลการวิจัยปรากฏว่า ประเทศไทยได้มีการชักชวนให้เรียนหนังสือเพื่อขจัดความไม่รู้หนังสืออย่างเป็นทางการ เมื่อประมาณ 40 ปีมาแล้ว ปรากฏว่าสามารถแก้ไขการไม่รู้หนังสืออย่างได้ผล ต่อมาเมื่อโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จปรากฏว่าได้ผลดี จึงขยายไปเกือบทั่วประเทศ โดยจัดตั้งเป็นประเภทชั้นเรียน ประเภทอาสาสมัครเดินสอน การดำเนินงานประสมบัญชี 4 ประการ คือ นักศึกษาอายุกระจัดกระจาย การออกกลางคืนลอนางสูง ครูผู้สอนเน้นการเขียนอ่านมากกว่าการอภิปราย และมีวิทยากรประมาณไม่เพียงพอ

ในปี พ.ศ. 2524 กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2524 : 2) ก็ได้ทำการวิจัยติดตามผล การอบรมแม่บ้านปี 2524 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การอบรมใดก่อให้เกิดผลต่อเบื้องทางการพัฒนาอาชีพและการปรับปรุงตนเองของผู้รับการอบรมหรือไม่เพียงใด
2. หลังการอบรมแล้ว ผู้รับการอบรมใดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อการพัฒนากลุ่มหรือชุมชนอย่างไร
3. ทราบถึงปัญหาอุปสรรคเพื่อเห็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการต่อไป

ผลการศึกษาพบว่าโครงการอบรมแม่บ้านสามารถดำเนินการใหม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ คือสามารถปรับปรุงบทบาทของแม่บ้าน โดยการเปิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนมากขึ้น เช่น การรวมกลุ่มแม่บ้านเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน แม่บ้านเพิ่มบทบาทตนเองด้วยการเป็นวิทยากรแนะนำความรู้ที่ได้รับมาจากการอบรมให้เพื่อนบ้าน และยังเป็นผู้ประสานงานเพื่อติดต่อขอความช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ นอกจากนี้โครงการยังบรรลุเป้าหมายในการอบรมแม่บ้านให้มีคุณภาพ มีสุขภาพแข็งแรง รู้จัก

แสวงหาความรู้เพิ่มขึ้น มีจริยธรรมที่ทำงานโดยรู้จักปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสังคมได้อย่างไม่มีปัญหา

กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2524 : 2) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมของสตรีชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาลักษณะทั่ว ๆ ไปในเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของสตรีชนบท โดยเฉพาะในเขตที่ยากจน
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและบทบาทของสตรีในชนบทที่รวมตัว เป็นกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในชุมชน
3. เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของสตรีชนบทเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ภาครัฐบาลและเอกชนจัดดำเนินการขึ้น

ผลการวิจัยทำให้ได้ขอเสนอแนะว่าหน่วยงานรัฐบาล เป็นผู้นำการบริหารต่าง ๆ ไปสู่สตรีในชนบท และดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมของสตรีชนบท หน่วยงานรัฐบาลควรมีการประสานกันและเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกัน อันจะก่อให้เกิดพลังในการพัฒนาสตรีในชนบทได้ตามเป้าหมาย หน่วยงานรัฐบาลจะคงกำหนดเป้าหมายและนโยบายของตนไว้อย่างชัดเจนแน่นอน และเป็นที่เข้าใจของหน่วยงานอื่น นอกจากนั้นการดำเนินการจะต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการพื้นฐานของสตรีในชนบทเป็นสำคัญ ซึ่งขอมุ่งหมายถึงว่ากิจกรรมในโครงการและแผนงานต่าง ๆ ที่จะดำเนินการนั้นควรจะต้องเปิดโอกาสให้สตรีในชนบทได้มีอำนาจและส่วนร่วมในการ เป็นผู้กำหนด

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2524 : 13) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี ในการรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่กลุ่มสตรี 8 กลุ่ม ในจังหวัด จันทบุรี และสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มสตรีเกือบทั้งหมดเคยเข้ารับการฝึกอบรมและร้อยละ 50.5 นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ อีกร้อยละ 49.5 ไม่ได้นำความรู้ไปใช้เนื่องจากไม่มีเวลาพอ จากการศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มสตรีทั้ง 8 กลุ่ม พบว่า สตรีที่มีผลการ

ดำเนินงานในคั้ง 4 กลุ่มไม่มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มที่แท้จริง และไม่มีกิจกรรมต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุใหญ่คือไม่มีการประชุมแบบปะกัหลังการฝึกอบรม การขาดการชักชวนความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะให้จัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้แก่จังหวัดอย่างเพียงพอ ให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทุนและการติดต่อหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อมิให้กลุ่มสลายตัว

ไพรัชย์ เกษะรินทร์ (2521 : 2) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในสังคม การเมือง การปกครองของสตรีไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน โดยวิเคราะห์จากผลการศึกษาคณะสตรีในชนบท จากการศึกษาผลปรากฏว่า โครงการพัฒนาชนบทของทางราชการหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดโอกาสให้สังคมชนบทได้เริ่มเรียนรู้การรวมกลุ่มอย่าง เป็นทางการมากกว่าการอยู่ร่วมกันในลักษณะครอบครัวและเครือญาติ และได้วางรากฐานเบื้องต้น ทำความเข้าใจขั้นพื้นฐานให้กับสตรีและบุรุษในสังคมชนบทให้เห็นความแตกต่างระหว่างหญิงและชายที่เขามามีส่วนรวมในงานสังคม สำหรับด้านการเมืองยัง เปิดโอกาสให้สตรี เขามีส่วนรวมในอัตราที่ต่ำมาก ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้สร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่เอื้ออำนวยให้สตรี เขามีส่วนรวมในสังคม การเมืองและการปกครอง เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน โดยเฉพาะการ จัดตั้งองค์กรระดับชาติ จังหวัด อำเภอ และกิ่งอำเภอ ในระดับหมู่บ้าน เป็นโครงสร้างที่เปิดโอกาสให้สตรีทุกระดับ ทุกอาชีพ เข้ามาร่วมแสดงบทบาทของตนบ้างเต็มที และแสดงให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป

เนาวรัตน์ หลายน้อย และคณะ (ม.ป.ป. : 1-5) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาความเป็นอยู่ของสตรีในชนบท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นำสตรีในชนบทที่มีต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ ในชนบท เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการดำเนินโครงการนี้ และความเป็นไปได้ในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาจากสตรีเอง และเพื่อประเมินรูปแบบและความเหมาะสมของการดำเนินโครงการพัฒนาความเป็นอยู่ของสตรีในชนบทที่ได้จัดทำมา งานวิจัยนี้รวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์และการใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยปรากฏว่า โครงการพัฒนาความเป็นอยู่ของสตรีในชนบทบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในด้านของการสอดแทรกการวางแผนครอบครัว กับการพัฒนา ในด้านการพัฒนาอาชีพเสริมประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพครอง รุกกิจการโภชนาการถนอมอาหาร ปลูกผักสวนครัว การสุขภาพีบาลและสาธารณสุขในชุมชนให้ดีขึ้น มี การ

รวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ปัญหาที่พบได้แก่ระยะเวลาที่รวมกลุ่มไม่ตรงกัน และฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ขาดความรู้ความเข้าใจในการหาแหล่งเงินทุน และปัญหาการตลาด ความเป็นไปได้ในการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องโดยกลุ่มผู้นำสมัครเองภายหลังสิ้นสุดโครงการพบว่าสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้โดยลำพัง เพียงแต่ขอความช่วยเหลือบ้างบางประการ

สมคิด พลศรี (2517 : 1) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้แรงงานสตรีในสถานบริการกับการพัฒนากำลังคน ผลการศึกษาเสนอว่า การใช้แรงงานสตรีในสถานบริการไม่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคม และได้เสนอวิธีการแก้ปัญหา 2 ทางคือ การป้องกันและแก้ไข ในด้านการป้องกันเสนอให้ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนของการศึกษาก่อนบังคับ ให้ผู้เข้าศึกษามีความกล้าชกัถาม มีความคิดริเริ่ม และสามารถนำไปปฏิบัติได้ และขยายการศึกษาออกโรงเรียนเพิ่มขึ้น ควรขยายอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคเพื่อให้แรงงานในส่วนภูมิภาคมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนในด้านการแก้ไขปัญหานี้ควรมีการเปิดอาชีพให้แก่สตรีที่ทำงานในสถานบริการ เช่น คัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย ตัดผม ให้การปรึกษาแนะนำแก่สตรีที่อพยพเข้ามาหางานทำ ควบคุมการค้าแรงงานของสำนักงานจัดหางานเอกชนให้มากขึ้น

ในปีเดียวกัน อัญรัตน์ กาญจนพุม (2517 : 1) ได้ศึกษาทัศนคติของหญิงบางประเภทต่อการส่งเคราะห์ของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบทัศนคติของหญิงบางประเภทที่มีต่อการส่งเคราะห์ของรัฐบาล และเพื่อทราบสัมฤทธิ์ผลหรืออุปสรรค ตลอดจนลักษณะปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานปรับสภาพหญิงบางประเภท พบว่า หญิงบางประเภทส่วนมากมีความพอใจในอาชีพที่ได้นี้พอสมควร แต่มีผู้ให้ข้อสังเกตว่าการฝึกอาชีพบางอย่างไม่อาจนำไปเป็นอาชีพได้จริงจัง และยังมองไม่เห็นประโยชน์ของอาชีพที่ฝึกเท่าที่ควร และเห็นว่าควรขยายเวลาการปรับสภาพออกไปอีก ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรจัดตั้งสถานให้คำแนะนำปรึกษาแก่หญิงขึ้นในชุมชนต่าง ๆ โดยมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่สตรี และติดต่อกับสำนักงานจัดหางานของรัฐหรือเอกชนเพื่อจัดหาอาชีพให้ทำ ในด้านการปลดปล่อยผู้ปรับสภาพ ควรมีการกำหนดให้ผู้ถูกปลดปล่อยมีที่พักพิงโดยกำหนดให้หญิงนั้นอยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการปลดปล่อยเป็นระยะเวลาหนึ่ง และก่อนปลดปล่อยก็ควรจัดหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อให้การอบรมด้านกรีฑา มารยาทและการดำรงชีวิตในสังคม และฝึกอบรมด้านวิชาชีพเป็นการ

พัฒนาความสามารถและความชำนาญในการทำงานมากขึ้น

ในปี พ.ศ. 2522 พงษ์ศักดิ์ มานะศิริสุข ได้ทำวิจัยเรื่อง "โสเภณี โดยฝีมือ ประสงค์จะศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ประกอบการโสเภณี การฝึกอาชีพใหม่จากหน่วยงาน ของกรมประชาสงเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการโสเภณีส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ต่ำ การขาดการศึกษาทำให้หันไปประกอบอาชีพโสเภณี สำหรับการฝึกอาชีพ ด้วยวิทยุผู้รับ การสงเคราะห์ก็ควาจะนำเอาอาชีพที่ได้รับการฝึกฝนไปใช้ประโยชน์ได้ในภายหลัง อย่างไรก็ตามมีปัญหาในเรื่องวิชาที่สอน และเวลาในการฝึกฝนที่น้อยเกินไป

ในปีถัดมา ชมัยพร วิทยาพูล (2523 : 4) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกอาชีพ ที่มีต่อการมองเห็นตนเอง การศึกษาเรื่องการปรับทัศนคติทางสังคมของหญิงโสเภณีอาชีพ โดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์หญิงโสเภณีที่เลี้ยง เข้ารับการอบรมในระยะ 1-3 เดือน และหญิงโสเภณีที่เข้า รับการฝึกอาชีพครบตามกระบวนการแล้ว (9-12 เดือน) กลุ่มละ 100 ราย ไขข้อสงสัย ความแตกต่างในด้านความคาดหวังต่อการ เปลี่ยนแปลงอาชีพ เมื่อออกจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลทั่วไปยังขาดความรู้ ความเข้าใจการดำเนินงานสงเคราะห์หญิง โสเภณีของทางราชการ จึงนำที่ทางราชการจะโฆษณาประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ให้ ใหญ่มากขึ้นกว่าเดิม

ในปี พ.ศ. 2526 สุรีย์ นวลลักษณะ และคณะ (2526 : 4, 327) ได้ศึกษา เรื่อง ปัญหาโสเภณี : การแสวงหามาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสม ในประเทศไทย โดยฝีมือประสงค์จะศึกษามาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมทั้งทางด้านกฎหมาย และด้านสังคมสงเคราะห์ ศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์และการศึกษา เฉพาะกรณี ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานรัฐบาลไม่สามารถจะลดจำนวนโสเภณีได้เลยเพราะ

1. สถานสงเคราะห์หญิงแต่ละแห่งรับหญิงโสเภณีได้จำนวนน้อย
2. ลักษณะอาชีพที่อบรม ไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
3. การส่งตัวหญิงที่พ้นการฟื้นฟูปรับสภาพจิตใจกลับสู่บ้าน มักเกิดการผิดอาชระหว่างขั้นตอนการส่งกลับ
4. การติดตามผลหลังการปลดปล่อยกระทำ อย่างจริงจังและไม่ควรกำหนดเวลา แต่ควรติดตามผลเป็นระยะ ๆ จนกว่าหญิงจะมีอาชีพ ที่มั่นคง ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้รัฐอนุญาตให้มีการจดทะเบียนสำนักค้าประเวณี เพื่อควบคุมให้ อยู่ในขอบเขตและระเบียบกฎหมายของรัฐ ส่วนมาตรการในการแก้ปัญหาในระยะยาวก็ควร จะ กอง แรงราชการให้สมาชิกสภาเทศบาลนครภูเก็ตและสังคมของสตรีดีขึ้น โดยเฉพาะการปรับปรุง

คุณภาพชีวิต ให้ประชาชนมีฐานะพออยู่พอกิน ได้รับบริการขั้นค่า ได้รับความรู้พื้นฐานทาง
โภชนาการ ได้รับบริการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน ได้รับการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากขึ้น
ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถของตนและแก้ปัญหาเป็น ปรับปรุงการศึกษาการอบรมด้าน
ศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน

สุวรีบี ณ ระนอง (2525 : 1) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการ
ฝึกอบรมวิชาชีพแก่หญิงโศกณี (ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ด) โดย
สัมภาษณ์หญิงที่เข้ารับการฝึกอบรมและแบบสอบถาม ผลจากการศึกษาพบว่า การที่สถานสง-
เคราะห์ยังไม่สามารถดำเนินงานฝึกอบรมวิชาชีพให้บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากผู้เข้ารับการ
ฝึกอบรมวิชาชีพเป็นผู้ที่ไม่สนใจเข้ารับการสงเคราะห์จึงขาดความพร้อมในการ เรียนรู้
ครูฝึกอาชีพซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังขาดความพร้อมในการ
สอนผู้มีปัญหา รวมทั้งการจัดฝึกอบรมวิชาชีพของสถานสงเคราะห์ยังมีอุปสรรคด้านอุปกรณ์
การฝึกอบรม งบประมาณ บุคลากรที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการจัดฝึกอบรมวิชาชีพ
ในสถานสงเคราะห์ยังไม่เป็นไปตามหลักการที่วางไว้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพที่ออกจาก
สถานสงเคราะห์ไปแล้วสามารถนำความรู้ที่อบรมไปประกอบอาชีพโดยตรงหรือนำไปใช้ประ-
โยชน์ในชีวิตประจำวันได้เพียงส่วนน้อย ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการ เตรียมผู้เข้ารับการฝึกอบรม
และครูฝึกอาชีพ จัดให้มีแผนแรงงานของสถานสงเคราะห์ จัดการประสานงานที่ดี นำวิธีการ
ปลดปล่อยแบบมีทัศนคติมาใช้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการวิจัยด้านศึกษามผล
การปลดปล่อย เพื่อนำผลมาปรับปรุงการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ให้ดีขึ้น

ในคานแรงงาน ชักศิยา กรรณสูต และคณะ (2519 : 2) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"สะท้อนภาพสตรีไทย" ได้เสนอให้รัฐปรับปรุงกฎอบังคับว่าด้วยการจ้างแรงงานและการ
สนับสนุนให้หน่วยงานเอกชนปรับปรุงควย รัฐควรปรับปรุงและขยายศูนย์ฝึกอาชีพมากขึ้น
กระตุ้นให้มีการฝึกอบรมแรงงาน ขยายศูนย์รับบริการดูแลเลี้ยงเด็กในวัยก่อนเรียน เพื่อลด
ภาระการดูแลบุตรของสตรีที่ทำงานนอกบ้าน ควรให้หน่วยงานหรือองค์กรสตรีมีส่วนร่วมใน
การแก้ปัญหาของสตรี

ในคานคุณภาพอนามัย บรว. เฉลิมสุข บุญไทย (2524 : 2, 78) ได้ทำการ
วิจัยเรื่อง "คุณภาพอนามัยสตรีไทย" ในปี 2524 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานะทางสุขภาพอนามัยของสตรีในวัยต่าง ๆ
2. ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของสตรีวัยต่าง ๆ และในบางกลุ่มอาชีพที่มีปัญหาเฉพาะทางสุขภาพอนามัย และศึกษาความสามารถของกระทรวงสาธารณสุขในการแก้ไขปัญหานั้น ตลอดจนข้อจำกัดในการขยายการครอบคลุมบริการ

3. เสนอแนะวัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานะทางสุขภาพอนามัยของสตรีไทย

ผลการศึกษารูปแบบการดูแลสุขภาพอนามัยในเชิงทอ โดยเฉพะบริการทำคลอดและให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการรักษาสุขภาพกายและใจของตนและครอบครัว ผู้วิจัยได้เสนอมาตรการระยะยาวและระยะสั้นในการพัฒนาสุขภาพอนามัย ด้านมาตรการระยะยาวให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการอนามัยครอบครัวทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ด้านมาตรการระยะสั้น ในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเบื้องต้นให้ ความรู้แก่สตรีเรื่องสาธารณสุขขั้นมูลฐานมากขึ้น เผยแพร่ให้ความรู้แก่สตรีก่อนอนามัยแม่และเด็ก เรื่องการวางแผนครอบครัว การไขษาที่จำเป็นในการให้การรักษาโรคเล็ก ๆ น้อย ๆ การใหญ่มีกลุ่มที่โรค ความรู้ทางด้านโภชนาการ และความรู้ด้านสุขภาพจิต รวมทั้งส่งเสริมให้สตรีมีความรู้และมีบทบาทในเรื่องการเผยแพร่สุขภาพศึกษาในชุมชน และนำความรู้ด้านสุขภาพอนามัยไปปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในครอบครัวและชุมชน มาตรการนี้จะโคผลเพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนประสานงานกันอยางดีในการเผยแพร่ความรู้แก่สตรี การวิจัยของต่างประเทศ

ดอร์กัส โบล่า (Dorcus Bola) (1978 : 66-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการวางแผนโครงการการศึกษาผู้ใหญ่สำหรับสตรีชนบทในประเทศไนจีเรีย

(A Conceptual Programme Planning Model for Adult Education Programmes for Women in Rural Areas of Nigeria Through Extension Home Economics) ในปี พ.ศ. 2521 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดรูปแบบโครงการ ที่มีพื้นฐานอยู่บนรูปแบบการสอนชีวิตครอบครัวที่เปลี่ยนใหม่ โดยจะมุ่งศึกษาปัญหาที่สตรีชนบทในไนจีเรียประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน และสำรวจบทบาททั่ว ๆ ไปของสตรีชนบทในไนจีเรียตลอดจนหาความสัมพันธ์ของบทบาทเหล่านี้กับการศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาประเทศ ผลการวิจัยพบว่า โครงการต่าง ๆ ควรจะเริ่มจาก

วัฒนธรรมประเพณีเดิมก่อนแล้วจึงนำไปสู่โครงการที่มีความหมายในการพัฒนาผู้เรียน การ
ศึกษาค้นคว้าจะนำไปสู่ความตื่นตัวในการรักษาวัฒนธรรม และขณะเดียวกันก็ยอมรับวิธีการใหม่ ๆ
ไปใช้ปรับปรุงชีวิตและสภาพประเทศให้ดีขึ้น